

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbii la expeditorul foiei pre afara la c. r. poste cu bani gați prin scrisori franceze, adresate către expeditorul. Prețulu prenumeratiunei pentru Săbii este pe anu 7 fl. v. a. ear pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 37. ANULU XIX.

Săbii, in 9/21 Maiu 1871.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscratiunile se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Meditatiuni.

III. (ormare *). Amu amintitu de politic'a nationale. Multi voru fi, cari voru dice ce felu? au nu se ocupa toti politici nostri cu politic'a nationale? Responsulu la o astfelu de intrebare este foarte scurtu, ca n. u. Se pôte ca voru fi cugtandu ca se ocupa cu ea, dara dupa cuprinderea noastră, dupa priceperea noastră, politic'a nationale a noastră nu pôte sa priveasca decâtu interesele noastre romanesci și asiă ea nu pôte fi confundata nici in d. e. Deacismu, nici in Tiszismu, nici in Pataismu, nici in Decembrismu, nici in Februarismu, nici in nici un'a din sistemele ce aparu și disparu, seu suntu părți seu ramuri a vre-unei politici straine.

Deci noi credemu ca de dinaintea ochiloru sa nu perdemu interesela noastră, cari nu au venitu și nu potu veni in contradicere cu cele ale patriei. Esistinti'a noastră nu ni se pôte dispută nici odata și noi pre această avemu sa o aducemu la valóre, chiamo-se sistemele de regimu ori-cum se voru chiamă. Unu barbata politicu (Baritiu) de ai nostri, nu scimu in unu intervalu — fericitu, ori-cum, a disu d. e. in congresulu nationalu dela 1861: ca noi nu avemu nimic'a cu uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, pentru ca această e treb'a monarchului, cându (monarchulu) a voi sa o face, o face fără de a ne mai intrebă și pre noi. Iera mai departe arată totu densulu, ca nu este bine, că noi sa ne eschidemu pre noi insine dela afacerile politice, ci sa cautămu că sa ne verimu cum vomu puté și căti vomu puté „in strungă” și de acolo sa lucrămu că sa largim „strungă”.

Si omulu nu a disu reu, de-si totu densulu s'a demintitu mai târdiu pre sine insusi.

Ba densulu a avutu și unu ascultatoru bunu, chiaru din ómenii sei, carele in cele din urma, nu s'au multamitu numai cu venitul in strunga, dara a și laudatu strung'a preste asteptarea celoru ce-lu bagase intr'ins'a.

Qui bene distinguit bene docet. Asiă sa facemu și noi. Amu numeratu mai susu mai multe sisteme politice ce ocuro parte dincóce parte dincóce de Lait'a, dupa cum se numesco acum de multe ori monarchi'a noastră, in politic'a de astadi și adeca dincóci Deacismulu etc. Suntu aceste nisce lucruri, căruru trebue să-si sacrifice cineva tóte convingerile și prin urmare tóte drepturile? Va sa dica: cere cineva dela cetatienii statului că numai dupa unulu din aceste sa se conformede a fi cetatianu și patriotu bunu? Atunci in partea de dincóce aru trebui sa fia toti bagati in temnitia, căti nu tienu cu deakistii, ceea ce aru fi o absurditate și mai mere. Atunci nu aru mai fi constitutiune de locu și nu aru fi convingeri libere, atunci nici nu aru trebui sa mai scrie, sa mai vorbeasca ómenii, ci sa si supona și cugetarea orbesce. Vedemu inse cu tóte aceste, ca afara de domnitoriulu deacismu mai suntu o multime de convingeri politice. Deci celu putienu sa fimu facutu și noi unu Baritiianismu, ori unu Ratiianismu, Babesianismu s. a. m., celu putienu ne amu mangaiă ca avemu ceva originalu și romanescu, dara nu se cantămu și astadi totu din psalmii patentei, pre carea și urditori ei au schimbat'o cu o (constitutiune) decembriana.

Deacismulu etc. suntu totu atâtea convingeri despre politic'a statului, convingeri cari se potu reformă, va se dica schimbă in insusi sinulu deacismului, se potu schimbă seu reformă prin ori-care alte convingeri, cari se voru vedé de maioritatea locuitoriloru ca suntu salutarie. Ele nu suntu esentia, ci numai forma. Formele trecu, dara statulu remâne și are sa remăna. Acest'a o amu vediutu destulu de bine la formele cele prin cari a trecut statulu nostru de două-dieci de ani incóce.

Ni se spune inse ca astadi deacismulu e identicu cu puterea, cu statulu chiaru. Ce voiesce elu se face.

Chiaru asiă déca aru fi, au nu vedemu câte alte convingeri mai suntu, cari se lupta in presa cu elu, se lupta in parlamentu, fără de a se puté dice ca aceste suntu inghițite de elu seu ca suntu nisce sateliti ai lui. Si apoi ori câtu de puternicu aru fi elu astadi, mâne pôte fi supusu prio altu sistem, care si elupta o majoritate și care are alte pareri despre guvernarea statului, care d. e. sa centralizeze încātu nimic'a sa nu mai aiba autonomia, seu sa dea autonomi'a la tóte districtele cu câte unu guvernatoru in frunte.

Standu astfelu lucrulu ce s'a facutu din partea noastră? Amu umblatu sa ne facemu și noi ce-va pentru noi? Amu cercatu sa-lu aducemu la valóre acolo, unde amu fostu chiamati, seu unde trebui să mergemu nechiamati, vediendu ca acolo are a se trată de noi?

Din tóte aceste nimic'a. Ne-amu vaieratu putienu noi intre noi și apoi cu atât'a s'a facutu totu. Ba a mai fostu ce-va, decâtu de acele tacemu acum.

Voru respunde unii: ne amu luptatu pentru autonomi'a Transilvaniei și această inca e ceva. Dar' la această trebue sa dicemu ca unu atare responsu aru fi unulu din cele mai mari neadeveruri, pentru ca intrebămu unde suntu urmele celu putienu a celoru ce a luptatu, afara de diurnale și pôte in vre-o brosiura. Amu dorí de alta parte sa scimu intru câtu sa pôte justifică identitatea politicei nationale numai cu autonomi'a Transilvaniei. Suntu aceste asiă de legate precum e d. e. purgatoriulu de papismu. Amu vediutu Transilvani'a autonoma dela 1538 până la 1848, va sa dica 310 ani, si ce rolu nationalu a jucatu românii in acestu intervalu de trei sute și diece ani. Nu credemu ca ne vomu dori fericirea aceea din tempurile acele inapoi, ba nici cea din tempulu lui Reichenstein, cându Transilvani'a devenise o provincia a provinciei sasesci.

Unu principiu e de a se respectă ori si cându si din partea ori si cui si va si fi respectatu și déca nu incuviintiatu, cându se va urmă seriosu cu elu. Seriositatea inse o vomu recunósce atunci, cându vomu vedé ca la aপরarea principiuului se aplica o procedere, in urm'a cărei celu putienu mangaierea sa o avemu ca amu luptatu pentru elu unde a fostu câmpulu de lupta, cum au facutu d. e. Irlandezii in parlamentulu Angliei.

Din esperinti'a ce amu pututu face, cându e vorb'a ca ce sa facemu noi cu afacerile noastre politice, amu dorí, că sa fimu mai indulgenti unii către alții cându ne dămu pareri, și atunci mai ingraha vomu gasi calea cea adeverata și mai arare-ori vomu puté rataci.

Cernauti, 1 Maiu.

Domnule redactoru! De unu tempu incóce se ocupa diuaristic'a Austriei cu program'a ministeriului Hohenvart, care erá sa se face jennoscuta senatului imperialu, indata dupa constituirea ministeriului acestui'a. Traganarea cea mare se pôte escrie numai circustărilor politice din Austri'a. Din isvóre sigure putemu afirmă, ca ministeriulu va lasă cestiunea constitutionalu cu totulu totu in statu quo *). Prio procedur'a această nu s'a amelioratu nimic'a, dara nici nu s'a reutătitu, ci tóta situatiunea politica, pretensiunile celoru „verfassungstreu” și nesuntiele nationaliloru remanu in aceeași forma, in care au fostu, și voru debuí de

*) Dupa cele ce s'a petrecutu in sen. imp. in sept. trecute nu a lasat'o. Red.

a lamuri mai chiaru politic'a adeverata, cum s'a si respicatu ministerulu Hohenvart: guvernulu este convinsu, ca nici o programa, care se va alcătui in momentul presinte in inalt'a casa, nu va fi in stare, de a ne aduce cá cu o lovitura magica la tienti'a dorita (la invoire cu opusatiunea nationala). Si această e adeveratu, si din caus'a trista, căci maioritatea senatului nu vré o invoire cu nationalii, ci staruesce pre lănga fantesmagori'a de domnire: că natiunile sa se supuna de buna voia au se fia supuse.

Sub astfelu de impregiurări se pare, ca program'a dela 25 Apriliu 1871. s'a pusu ad acta, care nu erá recunoscuta de către partid'a decembrista, de-si oferiá natiuniloru putienu drepturi.

Prio program'a această nu s'a latitu nici decum drepturile dietelor, ci din contra ele s'au mai ciuntitu, seu marginitu. Diet'a care se bucurá de unu votu decisivu, are numai initiativ'a, legislatória se intilege numai in sensulu sfaturitoriu, și sanctionarea decisiuniloru din partea Maiestăției se ajunge, tocm'a cându suntu primite și de alte corporationi. Dara o astfelu de reprezentantia nu se pôte numi autonoma.

In program'a din 25 Apriliu 1871. s'a specialisatu §. 19 a ord. diet. prin carea s'a micioratu dreptulu dietei. Cestiunea dreptului imperiului, constitutiunea imperiala e cu totulu eschisa din competinti'a dietelor, ce in sa trecea mai inainte in competinti'a fiesce-cărei diete, de-si ministeriulu, „burgesanu” s'a nevoitu de a margini, prin nerespunderea la resolutiunea galitiana.

Program'a această, credu, ca de-si concede decembristiloru mai multu, decâtu mai inainte, cu greu se va primi de decembristi, căci au putienu incredere in ministeriulu de acum și vedu in programa unu inamicu alu puterei loru. Dara aici credemu, ca decembristii se voru dechiară. — Cu totulu astfelu inse stă cu nationalii. Prio program'a această li se ia și mijloculu din urma de aপরare și de opusatiune.

Dara fie cum a fi! Sórtea natiuniloru din Austri'a a fostu și remane aceeași, adeca deplina lupta cu germanisarea. Si multe fapte, dovedi nu potu potoli monomani'a cea morbósa a germanisării, ci din contra pare a incuragiá. Dara prin imparechieri cari nu se va ajunge fericirea statului, ci se face retrograda către disólvereu lui, și această s'aru puté prevedé și in Austri'a, unde fiesce-care natiune se lupta cu inversiunare cu natiunea domnitori'a, care nu crutia nici unu mijlocu spre a-si satisfacé dorinti'a sale de domnire.

Abdicarea lui Carolu I., domnitoriului Romaniei, vine éra pe tapetu. O gazeta din Geneva cu numele „Journal de Geneve” amintesce intre 4 Apriliu, ca principele Carolu a amenatu dupa sollicitarea poteriloru abdicarea până dupa alegeri. Intro 6 Apriliu in sa corege dis'a astfelu, ca numai „in caso, cându tiér'a aru tramite in venitórea camera maioritatea din camer'a disoluta, principele va abdice.”

A dá crediamentu in sa corespundintieloru acestor'a din „Journal de Geneve”, suntemu departe, căci dintr'unu tempu incóce resuna pres'a atātu cea streina cáti si cea romána de abdicarea domnitoriului, și totu-déun'a se adeveri neadeveritatea comunicatorulu. Si in dreptu se respica zarulu din Roturian „Independentulu”, ca astfelu de comunicate suntu anormalități in sistemulu comunicatorulu. Nici nu gasimu motive seriose, cari aru determină pre domnitoriulu de a despretiui astfelu pre Rosii și de a-i parasí. Ci din contra, dictatura in Bucuresci, disólvereu camerei, destituirea mai multoru amplotiati din posturile loru ni impun a crede, ca domnitoriulu nu cugeta nici decum la abdicarea de

*) Vedi nr. 35.

a domni ei prin pasii acestia arata in destulul inclinarea la domnia . . . „Le amu (disele despre abdicarea lui Carol I.) privitu, dice „Independentulu“, că nisece machinatuni culpabili din partea inamiciloru tronului, căci cauta a lovi constituțiunea și cari pentru acest'a sunt interesati a impedece alegerea din nou la camera a partitului liberalu.“ —

De mare interesu politicu pare a fi fertinulu de fraternizare a româniloru și magiariloru din Brasiovu, ce s'a arangiatu in 22/10 Aprilu a. c. Insa la apropierea magiariloru domnitori cătra români persecutati dedù provocarea vice-presiedintului camerei comerciale Iosifu Dück in „Krnstd. Ztg.“ din 29 Martiu a. c., in care se respică, ca sasii din Brasiovu și din districtu sa dea unu ospetiu in onoarea victorieiloru castigate de armele nemtiesci. Planulu adeveratù insa eră de a nasce in Ardelu adevăratu: „restaurarea unității nationale germane.“

Astfelu de pasire a sasiloru eră numai decâtu provocare pentru români și magiari, cari ambi 'si vedura atacate simtiemintele. De-si se contrara aceste două natiuni, și mai alesu româna cu totu dreptulu, pasii sasiloru facura se simta românilu și magiarulu un'a, 'si dedura ambii mânilu, și procesele lorù au parutu a fi suspinse.

Intr'o di, eră 22 Aprilie, se misca processiunea româna și magiara, in fruntea cu flamura imperatulesca sub stindardulu treicoloru românesc și un-gurescu, cu music'a regimentulu de garnisóna și insocita de diece mii de ómeni pre tóta distantia, cătu tiene dela scótele românesci prin cetate in josu pâna la „otelulu dela sóre“, in care intra processiunea. Aici se radicara multe toasturi pentru imperatoarele Austriei. Intre bubuitele salveloru și unu entusiasmu, ce nu mai vrea sa incete, pentru patri'a și armat'a tóta austriaca. *)

Demonstratiunea sasiloru eră in directiunea, cum a dis'o susu. In sal'a otelului nr. 1. se vedea Germani'a intr'o marime de 2 orgii, cu sabi'a intinsa preste fluvulu Rinu dintre Franci'a și Germani'a. Unele inscriptiuni subau:

„Aller Wasser König ist der Rhein:
Die Donau soll seine Gemahlin sein.
Wer in Krieg Unglück will han,
Fang es mit dem Deutschen an.“

*) Vedi coresp. noastră din nr. 30 „T. R.“ R.

FOISIORA.

Scolastecu.

„Tabele maride parete din istori'a naturale a animaleloru mamiferu. E date de Iuliu Spreer, proprietariulu librariiei S. Filtsch. Sabiu, 1870.“

Fiindu invetiamentulu intuitivu de o importantia atātu de mare pentru scopurile scolastice, urmédia sa ne punemu mai departe intrebarea: In ce modu se pôte face invetiamentulu intuitivu? Dupa cele dise mai susu responsulu nu pôte fi altulu, decâtu: presentându invetiamentulu obiectu reale spre privire, căci o mai repetimu odata, fără obiectu realu nu e aficiare a nervulu simtivalu, adeva impresiune, fără impresiune nu e atentiune, ier' fără acest'a nu e intipuire. Deci invetiamentulu 'si va face de lege, a aduce in scóla tóte acele obiecte, despre cari vré sa propuna scolariloru sei, și ale aretá acestoru-a in realitate, séu cum se dice: „in natura;“ bá, unde se pôte, va aduce obiectulu in mai multe esemplarie, și le va impartii între scolaru spre privire, d. e. planta, unu mineralu, etc. Câte odata va conduce pre scolaru la obiecte. Asiá d. e. padurea, form'a deluriloru, unu isvoru, o insula, etc. se potu privi numai afara in natur'a libera.

Suntu inse o multime de obiecte, in privinti'a caroru nu se va poté urmá modalitatea acest'a. Animalele selbatice, nâi, locomotive, etc. nu se potu aretá in natura, celu pucienu nu in totu loculu. In casulu acest'a, invetiamentulu va cercá a suplini loculu obiectulu reale prin unu modulu alu obiectulu. Asiá d. e. cá sa póta vorbi cu rezultatu bunu despre pârtilu casei, fără cá sa pôte pre scolaru prin tóte despartiemintele și sa-i urce dóra chiaru și in podu, invetiamentulu va cercá pre badea Panteleomona, carele e maiestru bunu de secare, cá sa faca pentru scóla o casa cătu o colivia de paseri, inse cu tóte pârtilu esentiali. Convorbirea invetiamentulu cu scolaru despre intocmirea

Contemplându aceste două demonstratiuni de nature diferite, luându in bagare cuventările rostite de infratire atātu ale romaniloru cătu și ale magiariloru, și atragendu la acest'a și insusietățile caracteristice ale celoru trei natiuni, putemu dice, ca politic'a Ardelului va luá alta directiune. De voru stá sasii numai de pre aceea, cá Dunarea sa fie sóția a Rinulu, și de voru tiené disele din versiurile din urma de neresturnavere, atunci de sicuru ungurii voru fi aliatu cu români și li voru concede tóte. Inse cine pôte contá, ca sasii și dupa fertinulu acest'a voru fi de socotinti'a ast'a, și mai alesu cându voru lipsi sipurile de beuturi? E și dreptu, ca generatiunile mai june ale sasiloru, arata la ori ce privilegiu prin semne vedivere, ce póta in pepturile lorù, inse de constantia lorù e de dubiatu. Pre de alta parte este și intrebare, ori de voru fi magiarii fideli in fratire și de nu voru recepe chefu la supradomnire, ce este și de prevediutu, de si dise Kenyres: „ca sórtea și vieti'a noastră (a româniloru și magiariloru) e atātu de contopitu la o alta, cá si cele două camere ale unei inime, cari ambe trebuie sa lucre cu puteri egale pretutindenea, cá nu cumva bataia inimei se incetiede.“ Ori de voru fi intielesi și cei'a-lalti magiari, cari sciu prea bine, ca romanii nu recedu dela cererea drepturiloru lorù, cu infratirea?

Interesulu politicu socialu și nationalu e dara aici tare nesicuru și atârna numai meditatiunea: fericeira poporulu intregu atātu celui magiaru cătu și celui românu, și nisuint'a de a o aduce la fapta.

Sfatuimu magiariloru de a tienea sânta infratirea, și atunci se va apropiá Ardelulu cu pasiuri gigantici cătra tienti'a dorita.

Dionisiu Ioann Olariu.

Eveneminte politice.

Din Pest'a sosescu sciri despre schimbări in ministeriu. Asiá se vorbesce fórtu multu despre definitiv'a retragere a ministrulu Gorove. In legatura cu retragerea acest'a se facu cele mai diferite combinatiuni. Se dice ca ministrulu Pauler va trece dela culte la justitia in loculu lui Horvath, carele inea voiesce a se retrage, la culte are sa vina Bartal, iera in loculu lui Gorove

și construirea casei va decurge cu totulu altmintrea, cându acestu modulu va sta pre mésa in facia scolariloru, și invetiamentulu va aretá și numi parte de parte, decâtu cându ar' fi nevoitu a apelá numai la fantasi'a micutiloru. Intocmá se pote urmá, cându e vorba de plugu, grapa, caru, etc.

Dar' nici modelele nu ne voru fi totu de-un'a la mâna; atunci ne ingrigimu incai de tipuri séu icóne bune. Aceste, cá sa corespundia, trebuie sa fie destulu de mari, frumóse, fidele și iluminate séu desemnate dupa natura. Firesce nic icónele, nici modelele nu suplinescu deplinu lucrurile reali; totu-si ele facu fórtu bune servitie, mai cu séma in mân'a invetiamentulu dibaciu, carele scie intrompică diferenti'a între obiectu și tipulu seu.

In fine e cu putintia, ca despre unu obiectu séu altulu sa ne lipsesca chiaru și tipurile séu icónele; ce e de facutu in casulu acest'a? Atunci obiectulu de propunere trebuie a semena tu cu altu obiectu asemene, carele inse are sa fia cunoscutu copiloru și la propunere trebuie sa se afle séu in natura séu incai in tipu in mân'a invetiamentulu, pentru ca privirea e „conditio sine qua non.“ Asiá se pôte asemená fórtu bine leulu cu mâtia, crocodilulu cu sioperla, pomulu de cafea cu pronulu nostru, etc.; diferenti'a se amintesce succesive la fie-care parte, de carea e vorba. — Spre incheeré, mai amintimu inca, ca cret'a in mân'a invetiamentulu jóca la invetiamentulu unu rolu insemnatu, vré sa dicu, ca invetiamentulu sa fie in stare, a desemná insusi aici cole câte unu obiectu cu cret'a pre tabla, baremu in liniamintele sele principali.

Dar' voru intrebá unii d'ntre fratii invetiatori: Unde remâne gratulu vin' alu invetiamentulu? Au vorbele séu numele obiectelorù nu suntú si ele unu midilocu de a face invetiamentulu intuitivu? Adeveru, ca limb'a e unu midilocu emnento, de a ne intielege cu scolaru despre obiecte séu lucruri — cunoscute deia, nici odata iuse de a produce din nou intipuirea unu obiectu. Numele suntú sunete conventionali, statorite între ómeni spre a se intielege între sine despre obiecte din lome; ele arareori stau intr'o legatura frésca cu obiectele respective, și acel'a-si lucru se numesce d. e. de

veni Hollan séu Slávy. Se vorbescein inca și de retragerea lui Andrássy in viatia privata și de venirea lui Lonyay cá ministru presiedinte. Dintre tóte scirile cea mi prospeta este cea despre demissionarea lui Festetics și despre inlocuirea lui cu Bela Wenhelm.

Pentru diet'a croata s'au facutu alegeri acum de curendu. Resultatulu a esitu cu putiene exceptiuni in favórea natiunaliiloru.

Despre senatulu imperiale se spunu lucruri diverse. Comisiunea constitutionalu se ocupa cu facerea adresei amintite in nrolu trecut. Din mai multe pârtilu se crede, ca ministerulu va raspunde la adresa acest'a cu disólvere senatulu imperiale. Membrii delegatiunei cislaitane s'au alesu in ambe casele senatulu imperiale.

Bismarck avea sa se intalnesca ori in Frankfurtu de nou cu Favre și Pouyer Quartier pentru schimbarea ratificatiuniloru tractatulu de pace ratificatu de ambe pârtilu

Franci'a mai are sa se lupte pre lângu calamitătile de acasa acum și cu o rescóla in Algeri'a, carea ia dimensiuni totu mai mari.

In Romani'a s'au terminatu aleg-riile din două colegiuri. Dupa scirile ce le aflamu in diuarie cei mai multi alesi suntú de partitulu regimulu.

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a din 4 Maiu a casei deputatiloru; presiedinte Somsich.

Referintela comitetulu centralu V. Szilagyi presinta raportulu despre proiectele de lege relative la creditulu suplementariu pentru servitulu an. 1871 postale, telegraficu și de marina in confinielē militari și contractulu consularu cu Statele unite. Se va tipari și distribui.

La ordinea dilei sta mai întâiu a tref'a citire a proiectulu de lege despre dispusetiunile provisorie relative la comunele contractualisti. Se cetesce, primesce și tramite casei magnatiloru spre tractare.

Urmédia continuarea desbateroi speciale despre proiectulu de lege privitoriu la regularea judecatoriiloru de prim'a instantia. In siedinti'a de astadi se primesca §§ deosebiti dupa o desbatere scurta pâna la §. 15.

români „mésa“, de nemti „Tisch“, de magiari „asztal.“ Intipuirea „mésa“ nu si-o va procurá copilulu nici-odata prin audirea numelu, ci singuru numai prin privirea directa a obiectulu „mésa.“ Totu-de-un'a inteiu intipuirea apoi numele. De aici se vede cătu de retacitu procedu acei invetiatori, cari propunu d. e. istori'a naturale, fără cá sa arete scolariloru obiectele naturali; fisic'a fără cá sa produca cu scolaru experimentele respective; gramatic'a, fără intuițiunea formelor limbistice in o bucata literaria, etc. etc. O asemenea propunere séca nu numai tempesce mintea, ci mai produce inca și unu defectu moralu, in-gâmfarea, tienendu-se copilulu de fórtu „invetiatu“, pentru ca e in stare a recitá cãrti intregi „din dosca in dosca.“

Si asiá a-si fi clarificatu și rangiatu dupa importantia lorù midilócele de invetiamentu, scopulu caror'a nu pôte fi altulu, decâtu a face invetiamentulu intuitivu, și despre a caror'a necesitate nu se va indoi nime, indata ce-si va infacisiá procesulu psihologicu alu invetiarei. De aici resulta totu-odata și detorinti'a: pentru pedagogi de a compune, pentru patroni de a procurá pentru scóle tóte midilócele necesarie; cine aproba scopulu, nu pôte denegá midilócele pentru realizarea sea.

In tiera nemtiesca, carea e patri'a invetiamentulu intuitivu, scótele dispunu de o multime de aparate și requisite pentru fie-care obiectu de invetiamentu. Asiá pentru instruirea in cetitu, cari producu in vederea copiloru diverse forme de cuvinte: litere miscatorie, asemenea cãrtiloru d jocatu, cu ajutorulu caroru scolaru compunu cuvinte și diceri intregi; tabele de parete cu litere scrise și tiparite pentru deprinderea in scrisu și cetitu; table nu numai de lemn, ci și de pâza cerata. Pentru desemnã: table liniate rosu și quadrate, modele parete, apoi modelele de drotu, de lemn și gipsu pentru propunerea desemnulu perspectivu, etc. Pentru computu: masina rusésca ori aparatulu lui Born, mesurile, pondurile și monetele usitate. Pentru geometria: circiniu, transportatoru și mai cu séma modelele pentru formele corpuriloru

Sedintia din 6 Maiu. Presedinte S o m s - s i c h, dintre ministri nu e nici unul de fatia.

Referintele comitetului financiaru K. S z é l l ascerne raportulu despre propunerea ministrului de comunicatiune in afacerea portului Fiumanu si proiectulu de lege despre creditulu suplem. aprobandu spre acelu scopu.

La ordinea dilei sta proiectulu de lege despre contractulu consularu cu statele unite din Nord-America. Se primescu in genere catu si in specie fara vre-o observatiune.

Umédia proiectulu de lege despre creditulu suplementariu, care e necesariu pentru acoperirea speseloru din an. 1871 pentru servitiulu postale teleg. si de marina in confiniile militari. Se accepteza in genere catu si in specie fara observatiuni.

Referintele comitetului centralu, E. H o d o s a y recomanda primirea proiectulu ca baza pentru desbaterea speciale. A. L a z a r si M. T a n c s i c s vorbescu contra proiectulu; se pune la votu; 103 voturi pentru primirea proiect. 93 contra. Se si suscepe desbaterea speciale, in care se accepteza legea pana la § 24

Sedintia din 8 Maiu. Mai intai se anuncia incursele, se cetesco o interlatiune neinsemnata si dupa aceste raspunde ministrulu de interne la o interlatiune in afacerea eliberarii conducatoriului de lucratori R-spe.

Se continua desbaterea speciale a proiectulu de lege despre procurorii r. §§ 25-27 se accepteza fara desbatere mai insemnata

Se mai resolvescu unele afaceri neinsemnate si apoi se incheie sedintia.

Nrulu 14/1871.

Dela sinodulu eparchialu gr. or. Aradani.

Inaltu ministeriu ung. reg. de cultu si instructiunea publica!

Este cunoscutu inaltulu ministeriu inca din representatiunea acestui sinodu substernuta sub da-

geometrice. Pentru geografia; globuri cu si fara desemnari, teluria, lunaria, planetarie, mape oro-, hidro-, topo-, etnografice, geognostice, ba chiaru si mape plastece de masa spre a face invederatu mai cu seama scolariilor dela cetati, ce e unu delu, unu siesu, unu podereiu, o colme, o coma, unu piscu, etc. Pentru fizica: aparate complete spre a face totu-feliulu de experiente, si astu-feliu a pune pre scolari in dispozitiune de a deduce insi-si legile fizicali; multe scoli posedu inca si masine electrice, modelele de locomotive, aparate telegrafice, etc. Pentru istoria naturala: animale implate, erbaria, colectiuni de minerale, cone de pariete pentru, animale, plante, bureti veininosi, etc.; afara de aceste, bucati de lemne de trebuinta, esemplarie pentru fie-care specia a cerealilor din tote stadiale dezvoltarei, adeca inainte de a inspica, candu inspica si candu suntu copte, asemenea din plantele comerciale, etc.

Si pre langa tote aceste: m a n u a l e m e t o d i c e atatu pentru invetiatoriu, catu si pentru man'a invetiatiilor. E lucru firescu, ca la atari scoli tragu copii cu placere, asculta propunerea cu atentiune si si-o insusiescu pentru totu de-un'a.

Si ore cum stamu noi romanii in privintia acest'a? Ne dore anim'a, candu ne transpunemu in ogetu din scolele nemtiesci in scolele nostre romanesci! Pre candu invetiatoriu germanu da planulu a se construi bancele cu respectarea legiloru fiziologiei, d e. ca sa nu se periclitze crescerea normale, pretinde sieliduri, cari prin unu mecanismu anumtu se potu inaltia s'au asiedia, apropiu seu departa dela pulu, dupa marimea scolariilor, etc. pre atunci invetiatoriu romanu trebuie sa se tiena fericitu, ca are inca bance. fia acele construite ori si cum; ba sciu scoli, cari in locu de bance au numai lavitie simple, in catu copii la scrisu trebuie sa ingenunchie ca sa pota scrie pre lavitia. — De aparate intuitive nici pomena*). Unde si unde intepenii map'a domnului Fetti, carea pote sa fia buna spre scopuri administrative, spre scopuri scolare insa nu corespunde nici decatu. Sa ne miramu apoi, ca scolele nostre nu producu rezultatele, cari aru trebui sa le produca dupa scopulu loru celu maretiu? ca scolarii

lulu 27 Maiu 1870 Nr. 528. prevedinta cu gratios'a resolutiune dato 10 Augustu 1870 nr. 12736. cumca nou'a organizatiune a acestei eparchie, basata pre statutulu organicu sanctionatu prin Maiestatea Sea regele apostolicu, nu se pote pune in lucrare din lips'a speseloru necesarie; care lipsa inse abstrigendu dela aceea ca suntemu la inceputu, si cumca veri-care inceputu este greu, obvine mai cu seama din fatel'a impregiurare cumca pana la despartirea nostra de ierarchia serbesca tote contribuirele nostre a incursu in fondurile administrate prin serbi, unde suntu si pana in diu'a de astadi, cumca partea ce pre dreptulu ni compete din averea comuna pre langa tota neobosita nisuintia si de multe ori repetita solicitare, nici cu celo mai extreme sacrificie nu ne a succesu inca a o scole de sub administrarea erarchiei serbesce, si in fine cumca pasii intreprinsi inca din sinodulu anului trecut pentru crearea unui fondu die-esanu, parte pentru scurtimea timpului, parte pentru calamitatea ce a ajunsu in genere pre credinciosii acestei eparchie in anulu trecut, cercetatu de plai s'esundari extraordinarie — nu au potutu deveni incoronati de unu succesu imbucuratori.

Deci iera-si suntemu constriasi a recurge la acelu ajutoriu, care mari'a dieta a binevoitu a-lu nota in anulu acest'a pentru acoperirea lipseloru biseric'i gr. orientale din patria.

Este sciutu cumca din ajutoriulu votatu de 100.000 fl. dupa datina de pana acum'a 50.000 se tramitu pre seama archidiecesei din Transilvania; urmédia deci ca restulu de 50.000 fl. sa se impartia intre partea romana si cea serbesca a bisericeii ortodoxe din Ungaria.

Acestu sinodu este pre deplinu convinsu, cumca inaltulu ministeriu va imparti acest'a suma dupa dreptate si ecitate, privindu unicu numai la lips'a nostra; cu tote aceste inse cugeta a nu gresi de cumva prin acest'a representatiune respective rogare umilta si-descopere in ce modu si in ce proportiune ar' dori, sa-si capete partea sea, din acelu ajutoria votatu, dieces'a reprezentata prin trensulu.

Incatu privesece modulu e de acea convingere acestu sinodu, cumca atatu scopulu ce l'a avutu marit'a dieta candu a votatu acelu ajutoriu, catu si interesele si drepturile autonomice garantate prin

fugu de nisce spelunce reoi, afumate si desierte. seu deca petrecu in ele — de sila — nu facu nici unu progresu de domne-ajuta incatu unu omu dupa parasirea scolei nu mai suntu in stare, nici a ceti, nici a scrie? Se dice, ca unu maestru bonu pote taiu cu sfrederele si sfrederi cu frestreulu; nu credu insa sa fia omu pre lume in stare, nici a sfederi nici a taiu cu — man'a gola. Acolo stamu! Si ce e si mai tristu, trebuie sa eschiamamu cu bolnavulu din evangelia: „Domne omu nu amu carele sa me bage in — bai'a mantuirei!“

Fatia cu aceste impregiurari semtiu o bucuria nespusa, vedendu tablele edate de domnulu Iulia Spreer. Ele suntu pentru scola o adeverata decoratiune, si aru face onore ori-care e scoli din lume. La numeru suntu pana acum 5; fia-care e subimpartita in 6 campuri cu cate 3—5 animale, cuprindendu asi'a dela la 134 de animale sugatorie. Tabelele suntu intinse pre panza, suflate cu lacu si prevedinte cate cu done vergele negre si cu latiori de aninatu. Tipurile suntu destulu de mari, forte frumose si fidele, depinse dupa natura. Mai ca dora ajustarea s'aru pare a fi pre lucuroasa; dara sa nu perdemu din vedere principiulu pedagogicu, ca pentru copii aparatulu celu mai bonu abia e numai bonu („Für Kinder ist das beste eben gut genug“). Tipurile asifeliu compuse nu numai voru sprigini intuitiunea, inflesindu scolariilor procurarea de intipuri chiare si adeverate, ci inca voru destepa si gustulu loru esteticu, unu profitu, ce pentru noi romanii are o insemnata speciale. — Pretiulu loru e 12 fl. v. a., destulu de moderatu, deca vomu considera ajustarea cea frumosa si practica, apoi risiculu, carui'a se supuse editoriulu cu acesta intreprindere noua. — Utasemu sa spunu, ca tablele aducu pre marginea deasupra capulu aretatu la inceputulu acestui articulu, era pre cea de desuptu numele romanesci si latinesci ale animaleloru desemnate, ceea ce va sa dica, ca tablele suntu nu numai forte corespundietorie, ci totu odata si — r o m a n e s c i. Deci cu anima corata le recomandu fratiloru invetiatori si autoritatiiloru nostre scolastice, si a-si dori, ca sa nu lipsesca din nici o scola romanesc'a, numesca-se acest'a scola elementaria, seu superioara, seu gimnasiu, totu atata.

lege ale bisericeii ortodoxe, mai siguru si mai bine se voru ajunge, de cumva fiesce care diecesa si-va capeta partea ce-i compete la adres'a capului-episcopului seu, care apoi va ave a o intrebuinta conformu dispozitiuniloru sinodului respectivu, in marginele bugetului votatu — precum forte cu tactu si intieptiesce se urmédia acest'a din partea inaltulu guvernulu, facia cu archidiecea transilvana.

Deci cuot'a ce compete romaniloru ortodoxi din Ungaria, impartita in proportiune drepta intre diecesele Aradului si Caransebesiului ar' fi sa se tramita episcopiloru acestoru diecese.

Ier' incatu privesece proportiunea intre romani si serbi, aci trebuie sa se ieo in drepta consideratiune: numerulu credinciosiloru, lipsele midlocele loru materiale, aici pana candu in diecesele romane a Aradului si Caransebesiului numerulu credinciosiloru este aproape la unu milionu; in diecesele serbe abia suntu la 400.000 de suflete. Lipsa, asi'a dicendu, diecesele serbe nici nu au, aici pana candu noi ne luptamu cu greutatile inceputulu, ele suntu organizate mai de multu, afara de aceea, cea mai mare parte a credinciosiloru nostri locuindu in partile cele mai vitrige ale tierii, suntu asupriti de seracia si neajunsuri materiali de tote dilele, ier' serbii ocupandu locurile cele mai manosa ale tierii suntu binecuvantati cu bunastere emnente. Apoi in fine midlocele nostre materiali nici nu potu veni in comparatiune cu ale serbiloru, aici pana candu ei favoriti de sorte atatu in trecutu catu si in presinte in tota privintia, — dispunu de fondurile consideraveri, cam de 3 milioane florini, noi nu dispunemu nici de unu fondu, ier'a de resurse forte slabe.

Mai este de a se consider'a apoi la impartirea partii romane totu impregiurabile de mai susu si chiaru, intre diecesele romane.

Si anume:

a) cumca dieces'a Aradului are mai cu 200.000 de suflete mai multe de catu a Caransebesiului.

b) Cumca dieces'a Aradului are done consistorie, unulu in Aradu si altulu in Oradea mare; ier' a Caransebesiului numai unulu.

c) Cumca credinciosii din districtulu consistoriului Oradani suntu fara asemenea mai seraci de catu ceialalti.

Astadi, candu rebelulu franceso-germanu ne da o dovoda invederata, ce pote face unu invetiamentu nationale chiaru si din unu poporu tardu si flegmatedu, nu credemu sa mai fia comuna romana, carea sa voiessa a face economia facia cu scola. Sa nu ne amagimu, ca sa nu fia rotaciunea cea din urma mai rea, de catu cea de inteu. Candu tote natiunile vecine se incorda din respoteri spre a progresu, nu ne remane decatu seu a tiena pasu cu ele, seu a apune pentru totu de-un'a. De altmintrea §-lu 30 alu legii scolastice indatofesce espresu pre comune, a prevede scolele cu tipuri din istoria naturala, etc.

In fine, credu a face fratiloru invetiatori unu servitiu ore care, deca spre incheere voi espune pre scurtu regulele, cari didactic'a le prescrie pentru casulu, candu intuitiunea se produce cu ajutoriulu unei icone. Aceste suntu urmatorele:

1. Invetiatoriulu arete icon'a, ca cu ajutoriulu ei scolarii sa-si procure intipuirea obiectulu respectivu. — Deca icon'a contine tipurile mai multoru obiecte, atunci invetiatoriulu acopere tote celelalte cu o cola de hartia, lasandu spre privire numai tipulu d'in intrebare, ca asi'a atentiunea scolariilor sa remana concentrata la unu locu. „Cu catu atentiunea e mai mare, cu atatu impressiunea va fi mai viua si inchipuirea mai chiara si mai durabile.“ Totu din acestu punctu de vedere invetiatoriulu sa arete tipulu de repetite ori, sa faca pre scolarii a-lu privi parte de parte (in unu ordinu firescu) si a descrie partea privita.

2. Aretandu succesive tipulu, invetiatoriulu spune scolariilor la fie-care diferenti'a, ce exista intre tipu si animalu cu privire la marime, forma, colore, etc., provocandu-se aici si la alte animale cunoscutu.

3 Terminandu, invetiatoriulu provoca pre scolarii, a descrie animalulu aretatu. Intai se incerca scolarii cei mai buni, si invetiatoriulu ajuta, tiena-ndu-le tipulu inainte, aretandu cu degetulu partea, ce vine a se descrie, si indreptandu ici cole espressionile defectuose in o privintia seu alt'a.

Basilio Petri.

Estrasu din „Feder.“

*) Pre pessimistu. (R. „T. R.“)

Dreptu aceea 'si la voi'a acestu sinodu a rogá pre inaltulu ministeriu, ca apretiuindu tóte aceste impregiurari din restulu 50,000 fl. v. a. din ajutoriulu mentionatu de 100,000 fl. votati prin marit'a dieta pre sém'a bisericei gr. or. din patria, sa bine voiesce a resolvi pentru biserica romána gr. or. o cuota corespunditoare numeraloi sufleteloru si lipseloru lor materiale, iera acést'a împártindu-o totu dupa considerantiele enarate intre diecesele románe a Aradului si Caransebesului; sum'a ce compete acestei diecese sa se trimit conformu dispusetiuniloru acestui sinodu.

Datu din siedinti'a a III a sinodului eparchialu gr. or. aradanu tienuta in 6/18 Aprilie 1871.

Procopiu Ivacicovicu, m. p.
presiedinte.

Parteniu Cosm'a, m. p.
not. generalu.

Intalnirea ministriloru la Francfort.

Sub acestu titlu „Nou'a Pressa libera“ dela 7 Mai publica urmatoriulu articulu interesantu asupra dificultátiloru ivite la incheerea pácei definitive intre Franci'a si Germani'a, si mai cu sém'a asupra dificultátiloru ce se opunu la esecutarea din partea Franciei a stipulatiuniloru cuprinse in preliminári, asupra indemnisationei de resbelu. Recomandámu acestu articulu stentiunei lectoriloru nostri.

Iéta testulu seu :

„Se putea prevedea, ca in aceea-si mesura, in care resbelulu civilu se prelungesce in Franci'a, si in care crescu dificultátile pentru guvernulu dela Versailles de a sápupe Parisulu, tratárilu de pace cari mergu in linia paralela cu aceste eveneminte voru dá in Bruxelles preste pedece mai mari. Cu cátu Franci'a se sdruncinéza mai multu in intru, cu atátu ea devine unu datornicu mai reu facia cu Germani'a, si cu atátu mai slaba e speranti'a ca ea va putea implini indatoririle luate prin preliminarile de pace. Se intielege ca in tempulu din urma se immultira dificultátile la negociare, si cându plenipotentiarii francesi dela Bruxelles se mai presentare inca cu o propunere relativa la plat'a celoru cinci miliarde cá contributiune de resbelu, care este cu totul contraria dispositiuniloru art. II alu preliminariloru de pace, erá indispensabile cá guvernulu germanu sa se folosésca de acestu motivu, spre a grabi mersulu cetu traganitoriu alu negociáriloru si a provocá o solutiune grabnica. Cancelariulu imperiului germanu a si transmisu déra acum de câte-va dile o nota precisa cátra guvernulu din Versailles, alu cárei'a coprinso esactu inea nu se cunoesce, déra care aru cuprinde amenintierea precisa, ca va revocá delegatii germani dela conferinti'a din Bruxelles si va intrerumpe negociárilu de pace, déca din partea francesiloru nu se va aretá o buna-vointia mai mare. Acést'a amenintiere bismarkiana, pare a fi produsu la Versailles efectulu doritu, cáci se hotari indata a tramite pre ministrulu de esterne Jules Favre si pre celu de finantie Poyer-Quertier, spre a intrá in negociári directe cu cancelariulu imperiului germanu, care a mai cerutu dela guvernulu din Versailles unu rendez-vous, spre a ajunge cu modulu acest'a la semnarea cátu mai geabnica a tratatulu definitivu de pace. Si eri (la 5 Mai), a sositu in adeveru cancelariulu imperiului germanu si ministrulu de esterne alu Franciei, insocitu de colegiulu seu dela finantie, la Frankfort de pre Main, si in acestu momentu negociárilu voru fi in deplina activitate. (O scire sositá astadi dela Francfort anuncie ca tratatulu definitivu de pace s'a si subsemnatu. Red.)

Dupa testulu art. II alu preliminariloru de pace Franci'a are sa plátésca imperatulu germanu cinci miliarde de franci, dintre cari unu miliardu celu pucino trebuie a se plati chiaru in cursulu acelu anu, iera restulu in cursu de trei ani, cu incepere dela momentulu ratificárei tractatulu de pace. Facia cu ecestu articulu, guvernulu dela Versailles a propusu unu modu de stingere a despagubirei de resbelu stipulata, carea intinde terminulu plátiei primulu miliardu in numerátore pána la trei ani, cu incepere dela 1 Iuliu a. c., oferindu pentru celelalte patru miliarde obligatiuni, cari voru fi a se converti abia la 4 Novembre 1874 in renta de 5 la suta. Lasáandu la o parte fondulu acestei propuneru, ea nu corespunde nici cátusii de pucino cu citatulu articulu II alu preliminariloru de pace, si ast-feliu fu respinsu din partea germana cá insufi-

cientu in ori ce privintia. Amu citatu de-ja voci din pres'a berlinesea asupra acestei oferie a guvernulu dela Versailles, cari sustienu tóte, ca nu se póte acceptá acést'a propunere, si ca Franci'a déca n'aru voi sa plátésca contributiunea de resbelu pre bas'a dispositiuniloru preliminariloru, adeca déca nu va plati in cursu de patru ani cinci miliarde, fie in sunátore fie in forma de poltie ale celoru dintáiu bance europene séu in metalu nelucratu, trebuie trase alt-feliu de cátu se face pána acum'a. Foile berlinese propunu spre acestu scopu cá autoritátile militare germane, sa puna mân'a insile pre admintstratiunea teritoriiloru ocupate de trupe germane, sa incaséie veniturile vamali si veniturile contributiuniloru, si sa se faca ast-feliu platia cu sil'a intr'unu siru de ani din partea teritoriulu ocupatu alu Franciei. In teorie este in adeveru esactu ca, déca s'aru estimá veniturile regulate ale Franciei din vame si contributiuni la dóue miliarde, partea a trei'a a tieriei, ocupate de trupe germane, aru putea dá pre fie care anu câte 700 millióne. Ori cum in sa, aru trebui sa se admíta cá basa impregiurári normalu iera nu starea de lucruri actuale. Sub presiunea ocupatiunei straine, partea ocupata a tieriei, chiaru déca aru avé vointi'a cea mai buna, n'aru poté produce unu asemenea venit, si ocupatiunea pentru cá sa póta incasá datori'a germana, aru trebui sa recurga la midilóce de violentia. Déra chiaru la casu, déca guvernulu germanu s'aru decide sa ia acést'a mesura, totusi cu greu si póte inchipui cine-va, cum sa se continue o asemenea incasare fortiatá de bani intr'unu siru de ani, bá aprópe in cursu de unu deceniu. In practica, lucrulu este déra cu multu mai greu, de cátu si-lu inchipuesce foile berlinese chiaru lasáandu cu totul la o parte, ca o asemenea procedura aru fi odiósa in gradulu celu mai inaltu si in contradictiune flagranta cu metod'a umana, ce s'a urmatu din partea germana in cursulu resbelului.

Déca déra cancelariulu imperiului germanu aru tramite unu ultimatu cátra guvernulu dela Versailles prin care l'aru amenintia cu revocarea delegatiloru germani dela Bruxelles si cu intrerumperea negociáriloru de pace, elu va fi avutu de scopu a grabi negociárilu si a face sa se inchee cátu mai curendu pacea fára a avé in vedere eventualitatea presupusa de foile berlinese, de a incasá contributiunea de resbelu in modulu indicatu prin foile berlinese. Déca este adeveratu ca principele de Bismark a disu inainte de a plecá la Francfort, ca in acestu orasiu trebuie sa se inlature tóte dificultátile, si ca pacea trebuie sa devina perfecta, apoi se va puté admite ca cancelariulu imperiului germanu se va presentá d'inaintea ministriloru francesi cu unu proiectu definitu in modulu celu mai precisu si ca prin acestu proiectu va propune o modalitate a plátiei celoru cinci miliarde, care sa inlésnésca Franciei implinirea indatoriei loate prin preliminaru, si sa ofere pre de alte parte destula garantia si sigurantia Germaniei. Este póte nimeritu a mentioná aci, ca in art. III alu preliminariloru de pace se dice espresu: „Remáne la reserva imperatulu Germaniei, de a priimi in locu de garantia teritoriale, o garantia financiara, déca ea se va oferí in conditiuni suficiente din partea Franciei.“ Pentru Germani'a lucrulu principale este de a asigurá plat'a contributiunei stipulate; pentru Franci'a este de importantia, cá ocupatiunea teritoriulu seu sa inceteze cátu mai curendu. Póte ca cancelariulu Germaniei va fi gasitu midiloculu, care sa faca posible incheerea tratatulu definitivu de pace in conditiunile espuse aci. Inca pucine dile si vomu avé din Francfort sciri mai positive in acést'a privintia.

In fondu, nu se póte negá ca asertiunea guvernulu dela Versailles, ca se afla in imposibilitate materiale de a plati cinci miliarde in sunátore in cursu de patru ani, are ceva pozitivu. Déca s'aru aduná sunátorele totoru stateloru de pre pámentu, cu greu va resulta o suma mare de cátu acést'a. De aci resulta, ca guvernulu francesu luáandu asupra-si indatorirea de resbelu, nu putea sa fi prevadiutu impregiurarea de a aduná in numerariu. Pre de alta parte, resulta din mentionatele dispositiuni ale art. III alu preliminariloru, ca din partea Germaniei nu s'a avutu in vedere si o alta garantia, decátu puru teritoriale, pentru implinirea acestei indatoriri. Cu modulu acest'a, se va fi gasitu déra terenulu pentru o invoiéla chiaru in preliminaru, si nu este nici de cum esactu; déca „Nord allg. Zeitung“ trage conclusiune din cir-

cumstanti'a ca Franci'a propune alte modalitati pentru acuitarea datoriei rezultate din resbelu ca guvernulu francesu nu voiesce sa implinésca stipulatiunile pácei preliminare. Cancelariulu imperiului germanu va fi intielesu ca observatiunea ridicata de francesi in contra platiei in numerariu a cinci miliarde este óre-cum intemeiata in modulu prevadiutu in preliminaru, si numai ast-feliu ne potemu esplicá bon'a-vointia cu care a mersu la Francfort spre a ajunge prin negociári directe cu ministri francesi la o intielegere si incheere definitiva a pácei. In interesulu ambeloru párti aru fi de doritu, ca negociárilu ce se urnéza acum la Francfort sa duca la unu resultatu satisfactoriu, cá Germani'a sa ajunga la dreptulu ei, fára a fi pusa in trist'a necesitate de a usá de mesore de violentia pentru a cáror'a esecutare are in destulu putere, déra cari aru stá in contradictiunea cea mai penibile cu moderatiunea matura, care convine asiá de multu invingatoriulu puternicu. d. „Tr. Carp.“

Varietáti.

*(Comerciulu cerealeloru.)
transactiunile cu productele din tíera a inceputu a se slabi in portulu Galati, a deveni mai cu totulu calme. Causale principale ce au provocatu amortiéla acést'a, se esplica de unii a fi ultimile sciri sosite din occidentu cari suntu putienu satisfactóre, putienu favorabile, si mai cu totulu desavantajóse pentru productele nóstre, in concurentia cu marile catatimi de asemenea producte, sosite din Americ'a, ce inundu pietile lúmei, si mai cu sém'a pre ale Anglhterei. Altii deducu acést'a scadere, dupa nisce calcule imaginare, adeca ca curendu s'aru mai tárdiu, dotari'a enorma de 5 miliarde franci, pre care Franci'a dupa incheerea pácei va fi obligata a plati Prussiei, va apasá o crisa generala asupra tuturoru stabilimenteloru de creditu si a bancheriloru din lume, si astu-feliu toti cauta a se abtineá dela ori ce cumparaturi, a-si reservá banii in case. De multe ori ide'a are mai mare efectu asupra capitalistiloru de cátu adeverat'a necesitate, simtita in realitate: voimu a dice ca speculantiu principalmemente englezii in imaginatiunea loru, in calculile loru profunde, privescu evenemintele departate (cari póte ca nici se voru intemplá), cu multu mai positive de cátu insasi realitate ce le sta dinsintea ochiloru. Asiá spre esemplu ei vedu bine ca nevoie'a de producte pentru consum esista, si specula loru le promite beneficii mari, cu tóte acestea nu voiescu a-si agajiá capitalurile; alta-data din contra, pre cându productele abunda, suntu estine si nu se cauta mai de locu, ei tocmai atunci predominati de unu calculu, de o idee óre-care, facu cumparaturi si aprovisionari mari. Asta manevra se pare lucru curiosu si fórté ciudatu pentru omulu nespeculantu.

Depositulu de producte in Galati, lipsesce, ó fórté ne'nsemnatu; vr'o 10,000 de chile ce erau mai deunezi, s'aru incarcatu in batela engleza si in câte-va nave. Alte vase nu se mai vedu venindu, valulu e cadutu si nu este, productele nu se intrébu, pretiurile suntu mici, cu unu cuventu calmulu pronunsiatu. Iéta situatiunea actuala a portulu! . . . In revansu in sa, intrepositulu de marfuri straine, manufactura, coloniale, bacalii, masini de totu felulu, abunda, este fórté considerabili, si operatiunile multu animate; aceste articule alimentédia numai importulu si ne estragu banii din tíera, pre cându esportulu si schimbulu cu producte no'lu putemu face, ce naturalmente ne va aduce crisa, lipsa de bani in tíera! . . . „Inf.“

*(Secretele telegrameloru private. De curendu (25 Aprilie) avú locu inaintea tribunalulu corectionalu din Brusel'a cercetarea unei acúsári aduse de parchetu unui telegrafistu, Iakobs, ca a divulgatu séu revelatu esisinti'a ori contienutulu a 9 depesie, cele mai multe intre Napoleonu III si ómenii sei. Cá martore la acést'a afacere a fostu citatu directorulu en chef alu telegrafeloru, carele intre altele a probatu ca „de 20 de ani de cându statulu este in posesiunea serviciulu telegraficu, nici o depesia privata n'a fostu comunicata de administratiunea guvernulu belgianu.“

Burs'a de Vien'a.

Din 8/20 Maiu 1871.

Metalicele 5%	59 30	Act. de creditu	278 30
Imprumut. nat. 5%	68 85	Argintulu	122 75
Actiile de banca	767	Galbinulu	5 91 1/2